

ሽስኩላር ዲሙንሽያ

መረዳእታ ወረቆች ካብ ሽወደናዊ ማእከል ዲሙንሽያ

Vaskulär demenssjukdom • faktablad på tigrinja

ኣብ ሰራውር ደም ሓንጎል ዝበጽሕ ጉድኣት

ዲሙንሽያ ንምሕሳብ፡ ንምውጣንን ንምርድዳእን ዝያዳ ከምዘጸግም ይገብሮ። እቲ ምልክታት ኣብ ሓንጎል ብዝተፈላለዩ መገዳእታትን ሕማማትን ዝመጽእ እዩ። ሽስኩላር ዲሙንሽያ ኣብ ሰራውር ደም ሓንጎል ዝመጽእ ፓቶሎጂካዊ ለውጢ ዘጠቓልል እዩ። እዚ ሕማም ሽስኩላር ኒውሮኮግኒቲቭ ዲስኦርደር ተብሂሉ እውን ይጽዋዕ።

ሽስኩላር ዲሙንሽያ ካልኣይ ግኑን ዓይነት ዲሙንሽያ ኮይኑ ካብ ኩሎም ግዳያት ካብ 25–30% ይሕዝ። ኣብ ኣረጋውያን፡ ምስቲ ዝበዝሐ ዝረኣ ዓይነት ሕማም ዲሙንሽያ ዝኾነ ሕማም ኣልዛይመር ብተባህር ክኸሰት ዘይልመድ ኣይኮነን።

ወቕዒ ሓደ ናይ ሓደጋ ረቕሒ እዩ

ሽስኩላር ዲሙንሽያ ዝተፈላለዩ ጠንቁ ክህልዎ ይኽእል። መብዛሕትኡ ግዜ ውጽኢት ወቕዒ እዩ። እዚ ድማ ምርጋእ ደም፡ ምፍሳስ ደም ወይ ጽብት፡ ብካልሽዩም ዝዓርደዱ ሰራውር ደም ዘጠቓልል እዩ። ኣብ ከምዚ ዝኣመሰለ ኩነታት ሓንጎል ብኸቢድ ሕጽረት ኣክስጅን ክሳብ ይኸእል። እቲ ዘጋጥም ጉድኣት ብዝተፈላለዩ መንገዳ ንመዓልታዊ ህይወት ኣጸጋሚ ዝገብሩ ምልክታት ከስዕብ ይኽእል። እቲ ምልክታት ካብ ሰብ ናብ ሰብ ይፈላለ፡ እዚ ድማ ኣብ ኣየኖት ክፋላት ሓንጎል ከም ዝተጠቐሙ ይምርኮስ።

ምልክታት ይፈላለዩ

ብመሰረቱ፡ ጉድኣትናይ ቅድሚት ክፋል ሓንጎል፡ ዝተመዛበለ ምምዝዛን፡ ምቁጽጻር ስምዒትን ኣተኩሮን ይስዕብ። ጉድኣት መትልሓዊ ክፍሊ ሓንጎል፡ ምርሳዕ፡ ጸገማት ምርድዳእን፡ ምምሃር ሓድሽቲ ነገራትን ይስዕብ። መጉዳእቲ ኣብቲ ዝዓመቐ ክፋል ሓንጎል፡ ኣብ ዝነኣሰ ሰራውር ደም፡ መብዛሕትኡ ግዜ ምዝሕታል ምንቅስቓስን ዕማማት ጸገማትን ኣብ ምውጣንን ምፍጻምን ይስዕብ።

መብዛሕትኡ ግዜ ጸቕጢ ምልክታት ከም ዘሓይሎም ምዝካር ኣገዳሲ እዩ።

መብዛሕትኡ ግዜ ምዕባል ቀስ ብቐስ እዩ ዝርኣ

ዲሙንሽያ መብዛሕትኡ ግዜ ቀስ ብቐስን ብዘገምታን እዩ ዝምዕብል። ይኹን እምበር ኣብ ሽስኩላር ዲሙንሽያ መብዛሕትኡ ግዜ እቶም ምልክታት ሃንደበት እዮም ዝረኣዩ። መስርሕ ናይቲ ሕማም ከምመደያይቦ ክግለጽ ይከኣል።

እቲ ኩነታት ይገድድ፡ንእተወሰነ እዋን ርጉእ ኮይኑ ይጸንሕ፡ ድሕሪቲ ድማ መሊሱ ይገድድ።

ነጻርታ ብኣግኡ ምግባር ኣዝዩ ኣገዳሲ እዩ

ሽስኩላር ዲሙንሽያ ብቐሊል መርመራ ክረጋገጽ ኣይከእልን። እቲ መርመራ ኣብ ተኸታታሊ ፈተኻታትን፡

መርመራታትን ቃለ መሕትታትን ምስቲ ሕሙምን ኣዝማድን ዝተመርኮሰ እዩ።

ብዝተኸለ መጠን ቀልጢፍካ ቅኑዕ ሓገዝን ፍወሳን ንምርካብ ምልክታት ብቐልጡፍ ምምርማር ኣገዳሲ እዩ።

ሓድሽ ጉድኣት ሰራውር ደም ምክልኻል

ሽስኩላር ዲሙንሽያ ክፍውሱ ዝኽእሉ መድሃኒታት የለውን። የግዳስ ፍወሳ ሓድሽ ጉድኣት ሓንጎል ንምክልኻል ዝዓለመ እዩ። መድሃኒት ጸረ-ምርጋእ ዝወሃብ ሓደጋ ምርጋእ ደም ምስ ዝውስኽ እዩ። ብዙሕ ሕሙማት፡ ልዑል ጸቕጢ ደም ንሓደጋ ወቕዒ ስለ ዝውስኽ፡ ሓደ-ሓደ ግዜ ብመድሃኒት ምቁጽጻር ጸቕጢ ደም የድልዮም። ሕማም ሽኮር እውን ብጥንቃቄ ኣብ ትሕቲ ቁጽጽር ክኸውን ኣለዎ፤ ምኽንያቱ ዘይተቐጸጸ መጠን ሽኮር ደም ኣብ ሓንጎል ንዝርከቡ ንኣሕቱ ሰራውር ደም ክጎድእ ስለ ዝኽእል።

ንጽቡቕ ህይወት መደብ ግበር

ንዝበለጸን ትርጉም ዘለዎን ህይወት ክትውጥን ምእንቲ፡ ምልክታትን እቲ ሕማምን መብርሂ ምርካብ ኣገዳሲ እዩ። ኣብ ርእሲ ምክልኻላዊ ፍወሳ፡ መዓልታዊ ህይወት ካብ ኣገልግሎት ክንክን ጥዕናን ክንክን ገዛን ብዝርከብ ሓገዝ፡ ሓገዝቲ መሳርሒታትን ዝተፈላለዩ ካልኣት ምትእትታዎትን ክቐልል ይኽእል።

© Svenskt Demenscentrum

ተወሳኺ ሓበሬታን ወረቆችን ብትግርኛ ኣብ መርበብ ሓበሬታ ይርከብ፤ Svenskt Demenscentrum:
www.demenscentrum.se/ti

Svenskt Demenscentrum

Svenskt Demenscentrum, Sveavägen 155, 113 46 Stockholm, (08) 690 58 00, info@demenscentrum.se

www.demenscentrum.se

Vaskulär demenssjukdom

FAKTABLAD FRÅN SVENSKT DEMENSCENTRUM

Skador i hjärnans blodkärl

Demenssjukdom gör det svårare att tänka, planera och kommunicera. Symtomen orsakas av olika skador och sjukdomar i hjärnan. Vid vaskulär demens handlar det om sjukliga förändringar i hjärnans blodkärl, därför kallas denna sjukdom också för blodkärlsdemens.

Vaskulär demenssjukdom är den näst vanligaste orsaken till demenssjukdom och beräknas stå för 25–30 procent av samtliga fall. I högre åldrar är det inte ovanligt att den förekommer tillsammans med Alzheimers sjukdom, den vanligaste demenssjukdomen.

Stroke är en riskfaktor

Vaskulär demens kan ha olika orsaker. Ofta är den en följd av stroke, det vill säga blodproppar, blödningar, eller trånga förkalkade blodkärl i hjärnan. I samtliga fall kan hjärnan drabbas av allvarlig syrebrist. Skadorna som då uppstår kan ge symtom som på olika sätt försvårar vardagen. Symtomen varierar från person till person, beroende på vilka delar av hjärnan som drabbas.

Symtomen varierar

Något förenklat kan man säga att omdöme, impuls-kontroll och koncentration försämras om skadorna uppstår i hjärnans framlob. Skador i tinningloben leder till glömska, svårigheter att kommunicera och att lära sig nytt. Skador i hjärnans djupare delar, i de allra minsta blodkärlen, leder ofta till långsamma rörelser och svårigheter att planera och utföra saker.

Viktigt att tänka på är att stress ofta förstärker symtomen.

Förloppet går ofta trappstegsvis

Demenssjukdom brukar komma smygande och utvecklas långsamt. Men vid vaskulär demens uppträder symtomen ofta plötsligt och sjukdoms-

förloppet kan ritas som en trappa: tillståndet blir sämre, förblir stabilt under en tid för att sedan åter försämrans.

Tidig diagnos viktig

Vaskulär demenssjukdom kan inte fastställas genom ett enkelt prov. Diagnosen bygger på en rad tester, undersökningar och samtal med patient och anhöriga.

Det är viktigt att utreda symtomen så tidigt som möjligt så att rätt hjälp och behandling kan sättas in i god tid.

Förhindra nya kärlskador

Det finns inga läkemedel som kan bota vaskulär demens. Behandlingen syftar istället till att förhindra nya skador i hjärnan. Blodförtunnande läkemedel ges när det finns en ökad risk för blodpropp. I många fall behövs blodtrycksreglering, ibland med medicinering, eftersom högt blodtryck ökar risken för stroke. Även diabetes måste regleras noga eftersom denna sjukdom kan skada hjärnans små blodkärl.

Planera för ett bra liv

Det är viktigt att få en förklaring till sjukdomen och symtomen för att kunna planera för ett bra och meningsfullt liv. Förutom förebyggande behandling kan hjälpmedel och en rad andra insatser från samhällets vård och omsorg underlätta vardagen.

2025 • Svenskt Demenscentrum ©

Fler faktablad på olika språk kan skrivas ut från Svenskt Demenscentrums webbplats:
www.demenscentrum.se/Faktablad

Svenskt Demenscentrum

Svenskt Demenscentrum, Sveavägen 155, 113 46 Stockholm, 08 - 690 58 00, info@demenscentrum.se

www.demenscentrum.se